

Slednjemu plesnju ali glivi pravijo, da je medena rosa ali znanstveno: *Oidium Tuckeri*. Temu plesnju pa, o katerem danes pišemo, velijo znanstveno: *Pere-nospora viticola*. Razlikuje se od prvega po glivicah zajedavkah, prezimuje v podobi trosov, po katerih se tudi dalje zaploja.

Ta plesenj nahajal se je s prva v severni Ameriki na tamošnjem domačem trsi, kojemu so znanstveno dali ime: *Vitis labrusca, aestivalis, vulpina, cordifolia*, toda l. 1878 najdemo ga uže v Evropi. Zapazili so ga najprvo na Francoskem, od koder se je razširil v Švico, Italijo, Ogersko, Grecijo, Nemško ob Renu, kjer je mnogo škodoval trsovcu listju.

Napada navadno listje, ki začne rjaveti in krčiti se. Med tem stopi beli mah na spodnji strani lista bolj na dan in list naposled odpade. Časih napade pa tudi grozdje, ki začne gnjiti ter kmalu konec vzame. Beli mah prenese plesenj na drug trs, katerega se poprime v treh dneh. Zato kaže pred zimo vse trsovo listje sežgati.

Pokončavajo oni plesenj navadno z apneno vodo ali z raztopljenim bakrenim vitrijolom. Prvi pomoček, namreč apnena voda, pomaga le, ako se z njo pogosto škropi na trsovo listje, najmanje po 17 do 18krat, kar pa nareja preveč dela in stroškov. Bolje kaže z vitrijolom škropiti, ker dvakratno škropanje zadostuje, če je tekočina le za 3% z vitrijolom napojena. Ni treba se bati, da ne bi grozdje kaj bakra v sebe dobilo in ga naposled še med vino spravilo, ki bi vsled tega moglo biti zdravju škodljivo. Tega se ni bati, ker so poskušnje ono bojazen kot ničevno popolnem ovrgle.

Neki profesor Rathai poroča, kako so na ta način blizu Kormonsa obranili veliko vinogradov zoper *Pere-nosporo*; škropili so trsovo listje s vitrijolasto tekočino. Zatem je vinograd čudovito lepo ozelenel. Bil je videti kakor zelen otočič sredi rujave puščave. Trsov je bilo 160.000; škropili so jih dvakrat, namreč dne 28. junija in 22. julija, z apneno vodo, kateri je bilo primešane 3% vitrijolaste tekočine. Mošt od grozdja, čegar trsovo listje so bili škropili na povedani način, kazal je na moštni tehtnici 21 do 23% cukra, grozdje od neškropljenih trsov je pa bilo veliko slabše ter mošt pokazal samo 11 do 12% cukra.

Nadejamo se podobnih uspehov tudi na vinarski šoli v Mariboru, kajti tudi tukaj so trse škropili zoper *Perenosporo* z vitrijolastimi tekočinami. Trsi so se pomladili, kazali zeleno listje sredi rujavega vinograda, ter imeli obilo prav lepega grozdja.

Gospodarske novice.

* Gospodarskega lista goriškega uredništvo je prevzel s 20. številko gospod Ernest Klavžar, uradnik pri deželni odboru v Gorici, ker je prejšnji urednik gosp. Ernest Kramer odložil uredništvo. Gosp. Kramer, dosedaj vodja goriške kmetijske šole, popustil je službo vodje.

* Plemenske bike muricedolske pasme so kupili na javni dražbi 31. oktobra t. l. v Litiji naslednji gospodarji: Anton Rojic iz Št. Vida pri Zatičini, Anton Planka iz Gozda, Jozip Flisek iz Leskovca in Marija Gressel, graščakinja v Trebnjem.

* Društvo za varstvo avstrijskega vinarstva na Dunaji je dobilo letošnjo pomlad 160.800 trt iz Amerike in 111.565 ameriških trt s Francoskega. Teh trt je prišlo na Kranjsko 1.000, na Štajarsko 17.600 in na Primorsko 20.000. Društvo nam naznanja, da ima vsako leto na razpolaganje le malo takih ameriških trt, ki so iz krajev, koder nimajo trtne uši. Tiste ameriške trte pa, ki so iz okuženih krajev, sme pa društvo le prodajati, koder so uže uradno konstatovali trtno uš.

Razne reči.

— Če so telički dvojčki za pleme. Veliko so uže govorili in pisali, če so telički, dvojčki za pleme ali ne? Iz svoje skušnje vem, da sta bili junici dvojčke dobri za pleme. To mi je znano po petih slučajih. Ravno tako sem pa naredil skušnjo, da dvojčka raznega spola nista za pleme; junec je uže sam na sebi preslaboten, junice se pa pleme ne prime, ter ostane jalova.

J. R.

— Lise od rjavine odpraviš iz perila s ščavno soljo (Kleesalz), ki je dobiš v vsaki lekarni, s kuhinjsko soljo, z limonovim sokom in z mehko (deževno) vodo. Te reči zmešaj vse skupaj ter jih hrani v dobro zamašeni steklenici. Blago, iz katerega hočeš tako liso izpraviti, zgrej poprej z vročim likalnikom po lisi in okoli lise, potem pa namoči liso z imenovano zmesjo, in precej bode izginila. Naposled izperi vse dobro z vodo.

— Nezrelo sadje, katero je na pr. veter otresel z drevja, dozori popolnoma, ako je deneš na koprive, katere pa vedno menjavaj, da so sveže.

— Sadno drevje očistiš mahu, ne da bi mu škodovalo, ako je namažeš z lugom od navadnega pepela ter mu primešaš na vsakih 20 litrov po pol kilograma pepela. To zmes moraš skuhati in vročo po deblu namazati. V malo dneh odpade mah in se ne prikaže več prihodnje leto.

— Ako hočeš nadležno mačko proč spraviti s kakega mesta na vrtu, potresi tist prostor s paprikovo moko. Zlasti v drevesnici so včasih mačke sitne, ker se vzpenjajo in raztegujejo po mladem drevju ter mu tako odluščajo popje. Drugače je pa mačka v obče na vrtu le koristna.

— Odeja je konjem v hlevu škodljiva. Neki ameriški kmetijski list trdi, da je pokrivanje konj v hlevu škodljivo. Konji postanejo mehkužni in se potem radi prehlade. Odejajo pa konje zato, da dobijo lepšo dlako, vsled tega pa trpi zdravje. Ob hudem mrazu je uže dobra odeja, vendar je še bolj za to skrbeti, da je hlev dovolj gorak.

— Mrčes izpraviš iz kleti, ako postaviš vanjo navpik novo in svežo brezovo metlo. Mrčes, zlasti stonoga i. dr., skrije se v brezovo metlo, v katero prav rad zleze. Ako potem ven neseš brezovo metlo, otreseš ali vtakneš jo v vročo vodo, pomoriš lahko hitro vse živali, ki so se poskrile v metlo.

— Rman (Schafgarbe) po mnogih skušnjah prežene muhe in brenclje konjem in drugi živini tako gotovo, da je to zelišče, katero pozna vsak pastir in ki raste povsod, najboljša pomoč zoper mrčese, ki včasih hudo nadlegujejo živino.

— Zajcev se obvaruješ v drevesnici, ako obesiš nekaj petrolejevih luči po drevju v drevesnici. Tako saj trdi vrtnar Goll v Bissingu.

— Da ne rjavijo žebliji, kateri se zabijajo v les, zbelijo se v ognju toliko, da so rdeči, in potem se de-nejo precej še zbeljeni v laneno olje.

Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

73.

Arabska.

Arabska je največi poluotok na vsem svetu; obliva ga perzijansko, indijsko in rudeče morje. Ta skoro nič razdrti poluotok je dosti visoka planjava, ki je pokrita večinoma z golimi skalami, ob stranéh pa jo ograjajo v stopnje zraščene gore, ki so na vzhodu in zahodu z gozdi odete. Osrednja planjava Nedžd je zelo malo poznata, sodijo, da je večinoma peščenina, brez vode in drevja, v marsičem podobna Afriki.

Podnebje je zelo suho in soparno, tako, da so ob rudečem morju kraji, ki jih uvrstujejo med najtoplejše na svetu. Po severnih krajih veje pripekajoči samum, po južnih primorjih pa vlažni monsun.

Arabska ima malo vodá, velike reke nima nobene, tudi ne večega jezera, kolikor do sedaj znamo; ima le nekaj malega brežnic in pustinskih rek.

Flora arabska je malo poznata do sedaj. Severne in notranje pokrajine imajo menda prav take biline, kakor Sahara, krasna vegetacija pa se razgrinja ob rudečem morju, kakor nam je to sporočil botanik Forskal. Najbolje na glasu v Arabski je kava in razne dišavine.

Tudi favna arabska ni kaj prida poznata, slična je menda saharski; ima toraj velblode, opice, bivol, antilope, divje konje, koze, zajce, zebre, hijene, šakalje, leve, štruce, orle in druge ptice.

Stanovnikov je v Arabski do 4.000.000, drugi pa zatrjujejo, da jih je tudi 6.000.000. Ločijo se na severne kočevnike, katerim se v obče velí Arabci, in na južne Himjarite. Razen teh je nekaj Judov, Turkov, črncev, Baniajanov in Samaulov. Po primorskih mestih so se naselili tudi Evropejci. Severni narod je vitke postave, lepo raščen, podolgastega obraza, širokega čela, črnih oči in las, jako krasnih belih zob, nekoliko zavaljenih ali debelih žnabelj in smelega pogleda. Hvalijo njegovo

junaštvo in velikomiselnost, ali ti lastnosti potemnuje njegova ohola in prekanjena okrutnost. Z vojskami islamskimi se je razširil po velikem kosu severne Afrike, po vzhodnem obrežju Madagaskarja, po Siriji, po Perziji in po Mali Aziji. Koliko duš šteje v sami Arabski, to se niti približno ne more povedati, kajti sedaj govoré arabski tudi Himjariti, ki so narod politiški potlačen in iznaroden. Razloček obeh narodov prikazuje se najbolje v načinu življenja. Pravi Arabci so kočevniki (Beduinci), a Himjariti so poljedelci; prvim se studi delati na polji, in stalni dom jim je znak robstva. Arabca živi velblod, ovca in datelj, ako bi tega ne imel, ne vé, kaj bi začel. Velblod mu daje tudi še dlake za plašč in šotor. Goveje živine, oslov in mezgov ima Arabska primeroma malo, temveč pa ima konj, ki slovó po vsem svetu, vzlasti oni z Nedžda.

Razen rži in ječmena prideluje Arabec tudi rižo, duro in deteljo. Najvažnejši pridelek pa je kava, vzlasti v Jemenu. Na vrtu sadí čebulo, melone, ananase, margarane in smokve. Z divjih gozdnih bilin so na glasu one, s katerih se kadilo dobiva.

(Dalje prihodnjič.)

Podučne stvari.

Nasledki „šnopsa“.

Plahtač.

(Dalje.)

Ubogi stric in drugi domači, se ve, da so mu tudi vse verjeli; ves sum izvršene tatvine padil je na — v tem obziru — nedolžne tatove.

Po nepoštenem potu prisleparjeni in ukradeni denar je Friceta vedno bolj mikal. Pri stricu ni smel in ni mogel ž njim na dan. Zaprošil je strica, opomnivši mu, da je, kakor se kaže, ž njim vred v štacuno njegovo tudi nesreča prišla, dasiravno se je ves čas z vsemi močmi prizadeval, stricu le koristiti, da bi mu napravil spričevalo o popolni izurjenosti trgovskim pomočnikom. Rad bi šel malo po svetu si sreče poiskati in pri kakem drugem trgovcu v službo stopiti. Stric, kojega bil je Frice sè svojo jezičnostjo popolno preslepil in za-se pridobil, udal se je; napravil je svojemu stričniku dobro spričevalo o sposobnosti trgovskega pomočnika. Povrhu tega obdaroval ga je tudi za pot v tuj svet precej dobro še z denarjem ter mu priporočal, da, ako mu Bog kako dobro službo nakloni, naj bode svojemu gospodarju pokorno-udan, poslušen, zvest in pošten, kakor se to pravemu kristjanu spodobi. Frice mu je vse za žive in mrtve obetal, a se mu za te lepe nauke tudi kaj presrčno zahvalil. Delal se je tako same hvaležnosti ginja, da je imel vse solzne oči.

Kar je hudobni Frice nameraval, dosegel je vse. Sedaj bila je temu hudobnemu nehvaležnežu, sleparju in tatu prva skrb, na skrivnem prisleparjene in ukradene denarje lepo na dno svoje popotne torbe med drugo